

## Hazai dohányültetvények szador fertőzöttségének felmérése, 2014-2021

A hazai dohányültetvényekben évről évre jelentős károkat okoznak az obligát parazita szador fajok (dohányfojtó szador, *Orobanche ramosa* L., napraforgó szador, *Orobanche cumana* Wallr.).

A szador elleni védekezés, annak speciális életformája miatt, dohányban jelenleg nem megoldott. Magja évtizedekig elfekszik a talajban, így a terület néhány évre dohánytermelésből való kivonása nem oldja meg a problémát. Hatékony védekezés nem áll rendelkezésre, így egyetlen lehetőség az adott területről a dohánytermesztés más területre történő áthelyezése. Tekintve, hogy a termelők dohánytermesztésre alkalmas területei korlátozottak, illetve azok elhelyezkedése, infrastruktúrája, öntözésre való berendezettsége még nehezebbé teszi új területek termesztésbe vonását.

A hazai termeltető vállalatok kutatóintézetekkel összefogva évtizedek óta keresik a probléma megoldási lehetőségét.

Annak érdekében, hogy a hazai dohánytermő területek fertőzöttségéről pontos kép álljon rendelkezésre, 2014-ben a hazai termeltető vállalatok – Dofer Dohányfermentáló Zrt., ULT Magyarország Kft. – közös 3 éves felmérési programot indítottak az Agroport-D Kft. részvételével. A probléma jelentősége miatt a felmérés az ezt követő években, így 2021-ben is folytatódott.

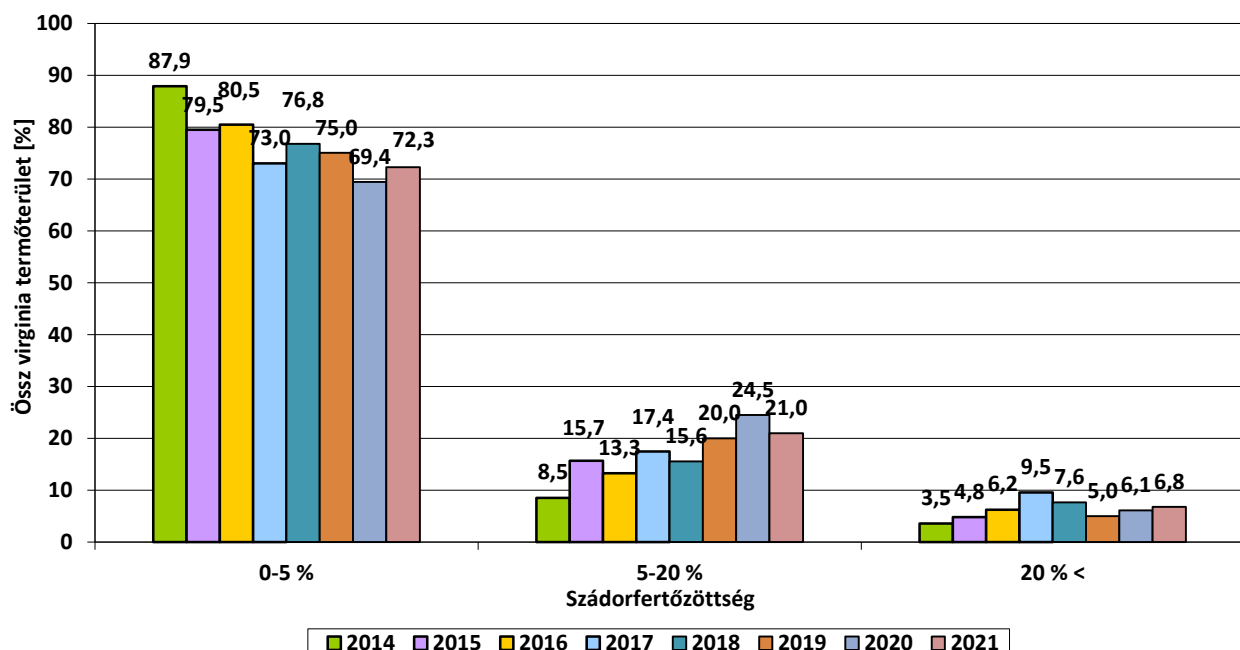
A program célja a beültetett területek szador fertőzöttségének felmérése, mely minden évben július 15-30. között történik. A területek 3 kategóriába kerülnek besorolásra:

- *0-5% közötti fertőzöttség:* A szador nincs jelen, vagy elvétve található a területen.
- *5-20% közötti fertőzöttség:* A szador szórványosan megjelent a tábla területén. A kialakult fertőzöttség mellett megfelelő agrotechnika alkalmazása esetén még lehet eredményesen dohányt termelni.
- *20% fölötti fertőzöttség:* A területen a kialakult szadorfertőzöttség mellett eredményesen már nem lehet dohányt termelni, területcserét kell alkalmazni.

A felvételezés táblánként történt, a virginia és burley területek eredményeit külön kezelve.

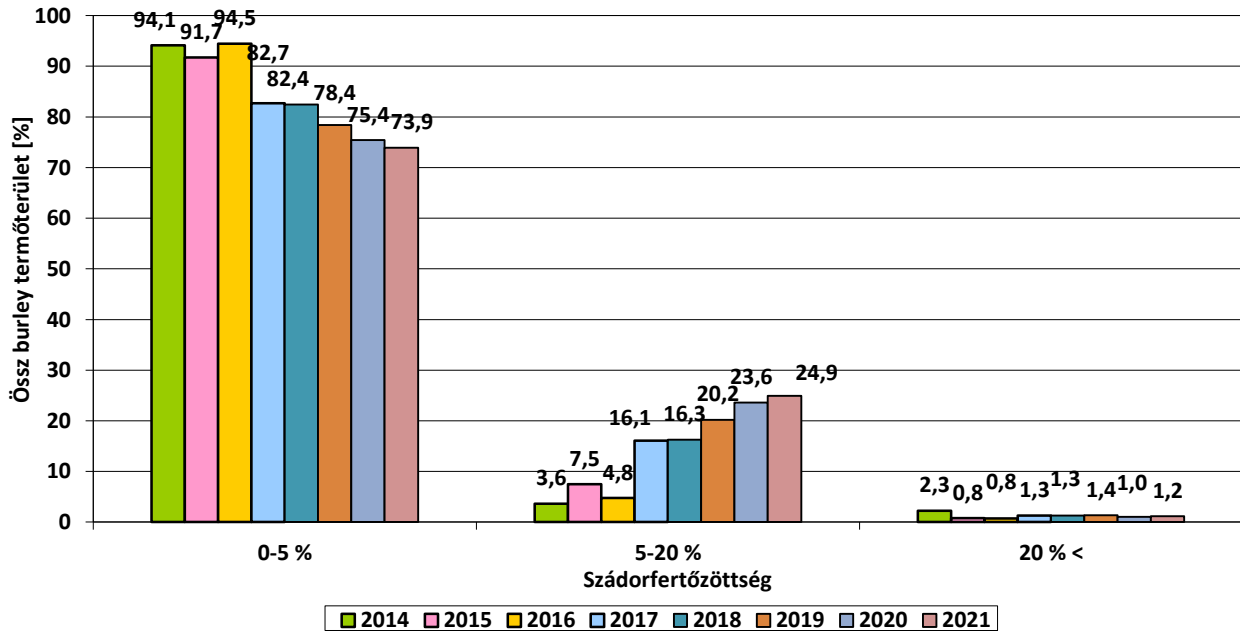
A virginia esetében 2014-ben az alacsony fertőzöttségű területek részaránya az össz virginia területből 87,9 % volt, mely 2021-ra 72,3 %-ra csökkent (*1. ábra*). A közepesen fertőzött területek (5-20 %) aránya ezzel párhuzamosan 8,5 %-ról 20,0 % fölé emelkedett, a legfertőzöttebb területeké (20 % <) kisebb mértékben nőtt.

*1. ábra* Hazai virginia dohánytermő területek szador fertőzöttsége, 2014-2021



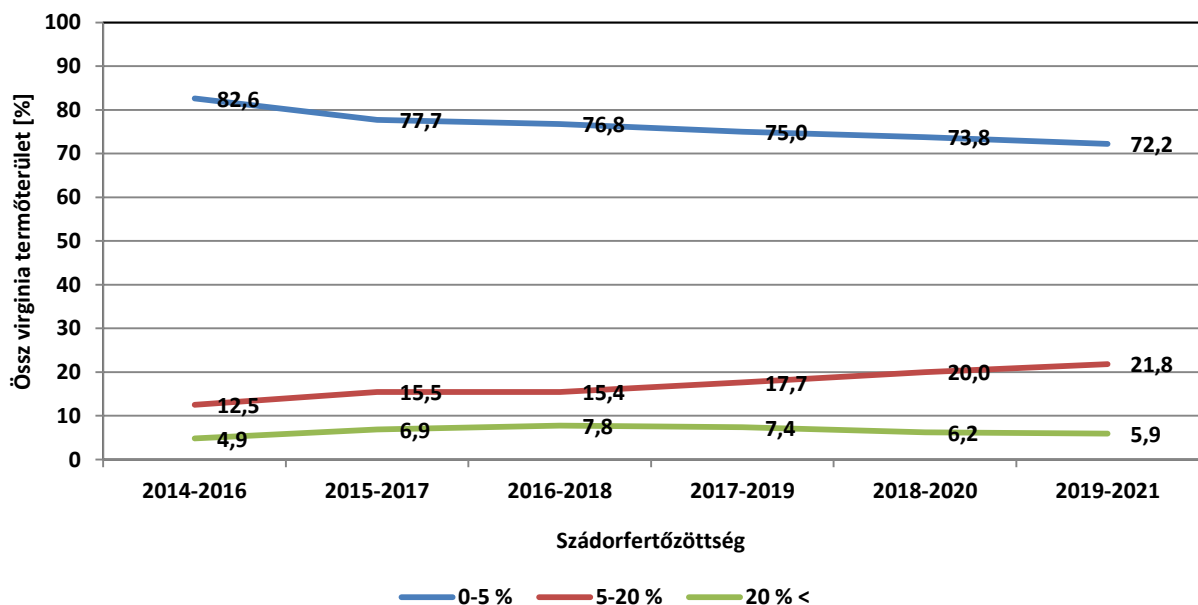
A burley esetében (2. ábra) a virginiahoz hasonló változás figyelhető meg a felvételezés nyolc éve alatt. A kevésbé fertőzött területek részaránya magasabb értékről (94,1 %) indult 2014-ben, 2021-re viszont közel a virginianál regisztrált szintre csökkent. Az 5-20%-os kategóriába sorolt terület növekedett a felmérés évei alatt, míg az erősen fertőzött területek részaránya nem változott jelentősen.

2. ábra Hazai burley dohánytermő területek szádor fertőzöttsége, 2014-2021

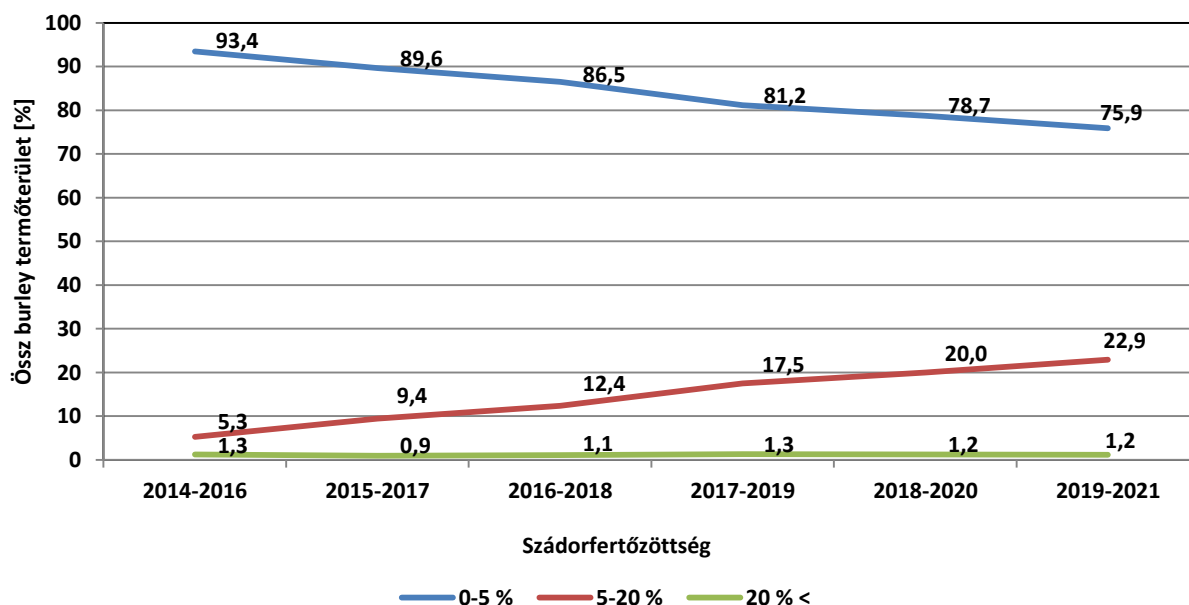


Az éves adatok alapján is jól látszik a tendencia, azaz a szádormentes, vagy kismértékben fertőzött területek arányának folyamatos csökkenése, a közepesen fertőzött területek arányának növekedése. A legfertőzöttebb, dohánytermesztésre korlátozottan alkalmas területek aránya kevésbé változott. Az évenkénti ingadozást, mely elsősorban az eltérő évjáratoknak köszönhető, a több éves mozgóátlag számítás kisimítja és a tendenciát még jobban kirajzolja (3., 4. ábra).

3. ábra Hazai virginia dohánytermő területek szádor fertőzöttségének hároméves mozgóátlaga, 2014-2021



4. ábra Hazai burley dohánytermő területek szádorfertőzöttségének hároméves mozgóátlaga, 2014-2021



A termelők azon igyekezete ezeken az ábrákon is jól nyomon követhető, hogy a legfertőzöttebb területeket, ha lehetséges kihagyják a dohánytermesztésből.

Fontos hangsúlyozni, hogy a közölt adatok az országos fertőzöttségi helyzetet mutatják, ami jelentősen eltérhet a termeltető vállalatok, termelői körzetek, termelők szintjén.

A szádor okozta probléma megoldása érdekében az elmúlt években több kísérlet is beállításra került, ez idáig kisebb eredményekkel.

Ígéretesnek és hatékonyak bizonyult a klórszulfuron herbicid hatóanyagra rezisztens dohányfajták használata a szádor elleni védekezés céljára. A klórszulfuron hatóanyag viszont már nem érhető el a piacon.

Korábbi kísérleti eredmények alapján indítottunk programot különböző hatóanyagú gyomirtószeres dohányra és a szádorra gyakorolt hatásának vizsgálatára. A készítményeket laborban és szántóföldön vizsgáltuk. Több hatóanyagnál megállapítottuk, hogy az alkalmazott dózisban a dohány jól tolerálja őket.

A 2018-as év tapasztalatai alapján tovább folytattuk a szántóföldi kísérleteket 2019-ben. 2020-ban a tenyészidő első felének hűvösebb és csapadékosabb időjárása miatt a korábbi évekhez képest jóval később jelent meg a szádor. A 2020-as évre tervezett kísérlet beállítása emiatt nem volt lehetséges. A kísérlet 2021-ben ismét beállításra került.

Az elmúlt évek eredményei alapján szádor toleráns fajták termesztése is elkezdődött.

Fekete Tibor, ULT Magyarország Kft.

Orosz Tibor, Dofer Dohányfermentáló Zrt.

Varga Lajos, koordinátor, Agroport-D Kft.